

UTFRÅGNINGAR I EUROPAPARLAMENTET
SVAR PÅ FRÅGOR TILL DEN NOMINERADE
KOMMISSIONSLEDAMOTEN

Joaquin Almunia

(Ekonomi och valutafrågor)

Del B – Särskilda frågor

1. Vilka är enligt din uppfattning de huvudsakliga skälen till unionens ihållande problem när det gäller ekonomi och sysselsättning? Tror du att det kommer att räcka med en högre tillväxt för att det på nytt skall råda full sysselsättning i unionen?

De nedslående resultaten när det gäller ekonomin för unionen som helhet under de senaste åren har både cykliska och strukturella orsaker. Huvudorsakerna för våra ekonomiska problem är enligt min uppfattning att hänföra till den låga potentiella tillväxttakten och en otillräcklig kapacitet för att hantera negativa ekonomiska chocker. Medan vi kunnat bibehålla makroekonomisk stabilitet inom unionen, vilken är en förutsättning för hållbar tillväxt, har vi inte kunnat reformera våra ekonomier tillräckligt för att höja den potentiella tillväxttakten och förbättra den ekonomiska återhämtningsförmågan. Vi har inte haft tillräcklig framgång med att ta itu med dessa frågor trots en omfattande uppsättning strukturella reformer. Dessa reformer måste nu tackla de låga produktivitetsnivåerna och underutnyttjandet av arbetskraften.

Reformer måste genomföras för att få arbetsmarknaden att fungera bättre både på tillgångs- och efterfrågesidan och i synnerhet på den nedre delen av löne- och produktivitetsskalan. Incitament för att arbete skall löna sig behöver förstärkas. Man måste eftersträva en bättre balans mellan flexibilitet på arbetsmarknaden och trygga arbetsplatser samt genomföra åtgärder som syftar till att öka arbetskraftens rörlighet.

Enbart bättre fungerande arbetsmarknader kommer dock inte att vara tillräckligt. Tjänste- och tillverkningssektorerna måste växa för att skapa nya arbetstillfällen och detta kräver bättre fungerande varu-, tjänste- och kapitalmarknader. Vi måste tillse att den inre marknaden fungerar friktionsfritt och det finns utrymme för förbättringar särskilt inom servicesektorn. Vi behöver förbättra rambetingelserna för att öka företagets innovativa kapacitet (inbegripet en minskning av ett tyngande regelverk) och öka investeringarna inom forskning och utbildning samt garantera deras effektivitet. Detta understryker den avgörande betydelsen av att intensifiera ansträngningarna på EU- och medlemsstatsnivå för att genomföra Lissabonagendan.

2. Hur bedömer du de problem som vissa medlemsstater för närvarande har när det gäller att respektera de finanspolitiska krav som fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten föreskriver? Om en reform faktiskt behövs, vad gör du för bedömning av en sådan framtida reform av stabilitets- och tillväxtpakten och i enlighet med vilket förfarande skulle den ske? Vilken slags roll skulle parlamentet kunna spela i en reformering av stabilitets- och tillväxtpakten och dess tillämpning?

Som bekant förklarar ett procykliskt beteende under de goda åren 1999 och 2000 till stor del de nuvarande problem som vissa medlemsstater har när det gäller att respektera stabilitets- och tillväxtpakten. Det är nu av avgörande betydelse att nästa ekonomiska uppgång används för att konsolidera de offentliga finanserna i riktning mot hållbara finanspolitiska positioner och även för att förbereda följderna av en åldrande befolkning.

Den 3 september 2004 antog kommissionen meddelandet om att förbättra de ekonomiska styrelseformerna och klarlägga tillämpningen av stabilitets- och tillväxtpakten, i vilken kommissionen anger inriktningen för dess framtida uppbyggnad. Den anser att den ekonomiska samordningen bör förstärkas genom en aktivare användning av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Vad beträffar budgetsamordningen och budgetövervakning är målet att förstärka de ekonomiska stöttepelarna för stabilitets- och tillväxtpaktens ramverk och stärka trovärdighet och tillämpning. De främsta beståndsdelarna är (i) att i högre grad inrikta sig på skuld och hållbarhet vid övervakningen av budgetpositioner, (ii) att tillåta att landsspecifika omständigheter får spela en roll vid fastställandet av målen på medellång sikt om ”nära balans eller med överskott”, (iii) att beakta ekonomiska omständigheter och utvecklingstendenser vid tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott, samt (iv) att tillse att åtgärder vidtas tidigare för att korrigera olämpliga budgettendenser.

Debatten om att förbättra de ekonomiska styrelseformerna och klarlägga tillämpningen av stabilitets- och tillväxtpakten skall föras så öppet och tydligt som möjligt. Europaparlamentet är en nyckeldeltagare i denna debatt och dess aktiva bidrag är ytterst välkommet. Jag har redan haft tillfälle att diskutera pakten under plenarsammanträdet i september, och kommissionen kan också regelbundet lägga fram sin bedömning av budgetsituationen för parlamentet, i avsikt att främja debatten och öka den allmänna medvetenheten. Naturligtvis gäller att om ändringar i stabilitets- och tillväxtpaktens regelverk någon gång kommer att övervägas, kommer Europaparlamentets medverkan att behövas i enlighet med de fastställda förfarandena för beslutsfattandet.

3. Anser du att samordningen av den ekonomiska politiken för närvarande fungerar tillfredsställande, särskilt när det gäller medlemsstaterna i euroområdet? Vilken roll skulle de nationella parlamenten kunna spela när det gäller samordningen av den ekonomiska politiken? Hur kan tidsplanen för de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken ändras för att Europaparlamentet i högre grad skall kunna delta?

Samordningen av den ekonomiska politiken bör, enligt min uppfattning, genomgående förbättras. Om konstitutionen ratificeras kommer ramen och instrumenten för den ekonomiska politikens samordning att förbättras och skapa de lämpliga förutsättningarna för en effektiv samordning av politiken. Om man beaktar den erfarenhet man hittills dragit från samordningen av den ekonomiska politiken, finns det ett behov av att förstärka samordningen av den ekonomiska politiken ytterligare, vilket problemen med tillämpningen av stabilitets- och tillväxtpakten och den långsamma takten för strukturreformer tydligt visat. I kommissionens meddelande av den 3 september lade jag fram mina synpunkter på den framtida uppbyggnaden av EU:s finanspolitiska ram och hur den skall fungera (se också svaret till fråga 2). Dessutom och när det gäller strukturreformer kommer kommissionen och rådet att se över de ekonomiska styrelseformerna i samband med den kommande översikten efter halva tiden av Lissabonstrategin. I detta sammanhang ser vi fram emot bidragen från den högnivågrupp under ledning av Wim Kok som kommer att lämna sin rapport senast den 1 november 2004.

Nationella parlament har en strategiskt viktig roll att spela i samband med den ekonomiska styrningen inom EU. Å ena sidan har nationella parlament, vid sidan av att anta och ändra det årliga (förslaget) till budget, en nyckelroll att spela när det gäller att driva igenom den ekonomiska reformagendan och att tillse att de offentliga finanserna är sunda. Å andra sidan har nationella parlament en nyckelroll att spela vid övervakningen av den ekonomiska politiken i samband med de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och genomförandet av Lissabonstrategin. Bristen på medverkan från de nationella parlamentens sida i den ekonomiska styrningen, medför för närvarande att påtryckningarna från deras sakkunniga blir mindre effektiva.

Europaparlamentet har också en viktig roll att spela i samband med ekonomisk styrning. Parlamentet i allmänhet och utskottet för ekonomi och valutafrågor i synnerhet kan höja profilen för de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och stimulera till en bredare debatt om ekonomisk politik och ekonomiska reformer inom EU. I meddelandet av den 3 september föreslog kommissionen att kalendern för den ekonomiska politiken skulle revideras i avsikt att inrätta ett verkligt EU-halvår för den ekonomiska politiken. Eftersom man med denna revidering klart och tydligt avser att uppnå ett större samspel mellan samtliga europeiska och nationella nivåer, skulle den kunna ge en möjlighet att närmare involvera Europaparlamentet i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Europaparlamentet bidrag till den ekonomiska styrningen skulle också kunna ökas genom att det kan spela en aktivare roll när det gäller att bedöma och diskutera uppföljningen av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Såsom beslutats i samband med effektiviseringen och i avsikt att ge, bland andra, Europaparlamentet mer tid, har utgivningen av kommissionens årliga genomföranderapport, som bedömer de framsteg som medlemsstaterna åstadkommit i samband med de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, framflyttats betydligt till mitten av januari.

4. Vilka är, enligt din åsikt, konsekvenserna av den nya OECD-studien, som visar att skillnader när det gäller välstånd i industriländer i hög grad beror på arbetstid snarare än på skillnader i produktivitet?

Det har uppstått en djup klyfta mellan levnadsstandarden (mätt i BNP per capita som är den mest accepterade indikatorn) i Förenta staterna och i EU. Denna klyfta förklaras till största delen av mängden arbetstid och i mindre omfattning av produktivitetsskillnader. I grova drag kan man

hänföra två tredjedelar av skillnaden till antalet arbetade timmar per person och en tredjedel till produktiviteten. Produktivitetens bidrag till klyftan har ökat sedan mitten av 1990-talet. Medan EU:s arbetskraftsproduktivitet per timma nådde sin höjdpunkt 1995 med ungefär 97 procent av Förenta staternas nivå, kommer den enligt prognosen att försämrats till cirka 88 procent 2005. Detta återspeglar den kraftiga nedgången för EU:s produktivitetstillväxt under det senaste årtiondet jämfört med utvecklingen i Förenta staterna. Det lägre totala antalet arbetade timmar är en kombination av lägre sysselsättningsnivå och dessutom färre arbetade timmar per anställd.

När det gäller följderna för politiken kan det argumenteras att den lägre arbetsinsatsen är en följd av att européerna ger företräde åt fritid framför arbete. Även om detta till viss del kan stämma, är det dock troligare att det faktum att man väljer fritid framför arbete till stor del är ofrivillig och återspeglar den svaga efterfrågan på okvalificerade jobb och/eller bristen på uppmuntran att arbeta som uppstått på grund av skatte- och bidragssystemen.

Också mot bakgrund av de utmaningar som åldrande befolkningar utgör, måste större insatser göras för att höja sysselsättningsgraden i Europa. Det faktum att man aktiverar den mindre produktiva delen av arbetskraften tenderar dock på kort sikt att minska den genomsnittliga produktiviteten per arbetad timma.

Sammantaget och vid sidan av att ta itu med den enorma uppgiften med underutnyttjad arbetskraft i Europa, står Europa inför en produktivitetstest. I den strategi för den ekonomiska politiken som man kom överens om i förra årets allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken behandlas klart och tydligt de båda frågorna i samband med uppnåendet av Lissabons strategiska mål.

5. Hur ser du, med anledning av eurons tilltagande betydelse i det internationella monetära systemet och med hänsyn till de förfaranden som fastställs i den europeiska konstitutionen, på kommissionens roll när det gäller dess uppgift att säkra eurons plats och dess samordnade representation i de behöriga internationella finansiella institutionerna och forumen? Vad anser du om förhållandet mellan Europeiska kommissionen och Europeiska centralbanken? Vad anser du om de eventuella positiva effekterna av att en allt större andel av den internationella handeln faktureras i euro, särskilt när det gäller råvaror och energiförsörjning? Anser du att åtgärder bör vidtas för att främja detta?

Extern representation

Euroområdet spelar ännu inte en roll inom det internationella finansiella och monetära systemet som motsvarar dess ekonomiska styrka. Euroområdets externa representation är fortfarande splittrad och ofullständig. Eurogruppens ordförandeskap, ECB och kommissionen är bara delvis knutna till IMF-mötena och G7:s finansministerprocess. Kommissionen kan därför inte till fullo spela sin samordnande och stödjande roll. Detta gäller också andra forum (t.ex. G-20, Forumet för finansiell stabilitet) där kommissionen inte ens deltar, trots att vissa av de frågor som diskuteras helt klart ligger under dess behörighet (t.ex. integrering av finansmarknaden, utveckling).

På den positiva sidan kan konstateras att det nyligen gjorts framsteg vad beträffar den interna samordningen bland medlemsstaterna och gemenskapens institutioner. Men mycket återstår att göra för att garantera en stark och enad europeisk stämma i internationella ekonomiska och finansiella forum och organ. I detta syfte lade Europaparlamentet i sitt betänkande om euroområdet internationella roll fram några intressanta förslag förra året. Tyvärr kom de inte med i det nya konstitutionella fördraget.

Kommissionen bör vara en drivande kraft när det gäller att tillse att euroområdet talar med en röst och att ett avgörande steg tas mot en samordnad representation i dessa internationella organ och forum. Det kanske särskilt är värt att åter överväga de förslag som skisserades av kommissionen 1998, vilka skulle göra det möjligt för euroområdet att representeras i internationella institutioner och forum som IMF och G7 genom ordförandeskapet för euroområdet, ECB och kommissionen.

Kommissionen och ECB

Förbindelserna mellan kommissionen och Europeiska centralbanken är utomordentligt goda. Båda institutionerna har en gemensam syn på euroområdet och kompletterar varandra. Kommissionens fullständiga respekt för ECB:s oberoende utesluter inte en konstruktiv dialog. Som bekant inbjuds kommissionsledamoten med ansvar för ekonomi och valutafrågor som observatör till ECB-rådets sammanträden som äger rum två gånger i månaden och jag gläder mig åt att regelbundet få utöva denna rättighet. Dessutom har kommissionen och ECB regelbunden kontakt och detta gäller även på tjänstemannanivå.

Euron och råvarumarknaderna

En ökad internationell användning av euron, inbegripet för fakturering inom internationell handel, ger potentiella fördelar för euroområdets ekonomi i form av seignorage, lättare tillgång till extern finansiering och minskad prisvolatilitet för importen. Å andra sidan kan den få följder för hur penningpolitiken förs eftersom den ger en felaktig bild av penningmängdens utveckling.

Att främja eurons internationella användning skall inte ses som ett oberoende mål för politiken. En stabil valuta, en likvid penningmarknad och kostnadseffektiva betalningssystem är nödvändiga förutsättningar för att en valuta skall få status som internationellt betalningsmedel. Politiken för att stödja dessa dimensioner finns redan på plats inom euroområdet med stabilitetsinriktad penning- och finanspolitik och en ram för en effektiv penningmarknad. Däremot skulle en politik med aktiva påtryckning på handelsparter att övergå till euron som betalningsmedel ha föga inflytande på utvecklingen och skulle kunna visa sig vara kostsamt i politiska termer.

6. Vilka slags åtgärder föreslår du för de kommande fem åren för att ta itu med de avgörande utmaningar som uppkommit på grund av de demografiska förändringarna och behovet att reformera pensions- och hälsovårdssystemen?

En tredelad strategi är nödvändig för att ta itu med de utmaningar som de åldrande befolkningarna utgör, nämligen en snabbare takt på skuldminskningen, en ökad sysselsättningsgrad och en reformering av pensions- och hälsovårdssystemen. Avgörande framsteg måste göras inom samtliga tre områden under de kommande åren innan de fulla effekterna av åldrandet blir kännbara.

För det första och när det gäller skuldminskningen lade kommissionen i sitt meddelande om ekonomiska styrelseformer den 3 september 2004 fram förslag om att i större grad betona de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet som en del av EU:s budgetövervakning.

För det andra är det av grundläggande betydelse att uppnå sysselsättningsmålen från Lissabon genom att genomföra de nödvändiga reformer som fastställts av EU:s arbetsgrupp för sysselsättningen. Dessa innebär en höjd effektiv pensionsålder, men en bättre integrering av invandrarna på arbetsmarknaden är också av största betydelse

För det tredje måste moderniseringen av pensions-, hälsovårds-, sjukvårds- och långvårdssystemen fortsätta. Bland annat behöver pensionssystemen reformeras för att beakta den fortsatta ökningen av förväntad livslängd så att en rimlig balans mellan antalet anställningsår och pensionsår uppstår. Hälsovårdsreformerna måste inriktas inte bara på att kontrollera övergripande utgifter utan också på att öka effektiviteten och tillse att medicinsk personal och patienter uppmuntras att använda de begränsade resurserna på ett klokt sätt.

EU har en mycket viktig roll att spela när det gäller att stödja medlemsstaternas reformansträngningar. Tillsammans med medlemsstaterna kommer kommissionen senast i mitten av 2005 att utarbeta reviderade långsiktiga budgetprognoser för offentliga utgifter på pensioner, hälso- och sjukvård samt långvård fram till 2050.